

İneklerde Sütçülük özellikleri

Prof. Dr. Serap GÖNCÜ

Herhangi bir sığırın verimliliğini belirleyen ekonomik ömür süresini etkileyebilme yeteneğine sahip ve kalıtım yolu ile generasyonlara belirli ölçülerde aktarılabilen dış görünüş özelliklerinin populasyonlar içerisinde varyasyon gösteren normlar çerçevesinde tanımlanması ve değerlendirilmesi işlemidir.

- İneğin kulak numarası ve son buzağılama tarihi kaydedilmelidir.
- Dış yapı özellikleri tespit edilecek ineğin düzgün bir zeminde ve düzgün duruş pozisyonunda olmasına dikkat edilmelidir.
- Değerlendirme 1. Laktasyonunda olan ineklerde laktasyonun 30-150. günleri arasında olanlarda yapılmalıdır.
- Kullanılan aletlerin arızalı bozuk olmamasına dikkat edilmelidir.
- Bu sistemde, her hayvan her bir özellik için bir puan alır ve genel durum için iyi veya kötü diye sınıflandırılmaz. İneğin değer tespiti, genel görünüme göre değerlendirmede yapılabilir.
- Dış yapı özellikleri tek tek puanlandıktan sonra genel görünüme göre sınıflamaya geçip genel değerlendirme de yapılabilir.
- Sağlıklı bir meme sağımından önce gergin, canlı, damarlı bir görünüme sahip olup sağım sonrası canlılığını kaybetmeyip etli ve kaba bir görünüme sahip olmamalıdır.
- Meme yapısının 2. laktasyon en geç 3. laktasyonda parametreler bakımından dengeye ulaşması beklenir.

Meme ile ilgili değerlendirmelerde memenin ödemli olmamasına, kuruda olmamasına, arka meme başlarından herhangi birinin körelmiş olmamasına dikkat edilmeli böyle bir meme kesinlikle değerlendirmeye alınmamalıdır.

Süt karakteri: Cidagonun yanlara doğru yaptığı açı olup hayvanın arkasından bakılarak belirlenir. Açı değerlendirilirken cidagonun tam arka noktasından aşağı yanlara doğru keskinlik ve kaslılık dikkate alınmalıdır.

Beden derinliği: Son kaburga kemiği hizasından dikey olarak bedenin derinliği ölçülmektedir.

Sağrı yüksekliği: Sağrı kemiği hizasından zemine kadar olan yükseklik olup, cm olarak ölçülmelidir. Sağrı yüksekliği ölçüsü alınırken hayvanın her iki yanından da ölçümler yapılmalıdır. Seviyesi düşük olan tarafın ölçüsü esas alınmalıdır.

Sağrı genişliği: İki oturak (arka sağrı) yumrusu arasındaki genişliktir.

Sağrı eğimi: Ön sağrı ile arka sağrı (oturak yumrusu) arasındaki eğimdir. Sağrı eğimi hayvanın her iki yanından da değerlendirilir ve zayıf olan tarafın puanı esas alınır.

Göğüs genişliği: Hayvanın iki ön dizi arasındaki mesafe ölçülerek tespit edilir.

Arka bacak açısı: Arka ayakların diz bölgesinin ön iç kısmına konsantre olunarak açının durumu belirlenir. Arka bacakların her ikisinde de tespit yapılır ve açısı ekstrem olan tarafın puanı esas alınır.

Tırnak taban yüksekliği: İki tırnağın topuk yüksekliği hayvanın arka tarafından bakılarak değerlendirilir. Zayıf olan tırnağın puanı dikkate alınır.

Arka diz yapısı: Arka diz yapısı hayvanın arka tarafından her iki diz bölgesinin iç ve dış kısımlarında kuruluk, etlilik durumu bakımından değerlendirme yapılır. Arka dizlerde etlilik arttıkça puan düşmekte, kuruluk arttıkça puan yükselmektedir.

Arka bacak duruşu: Hayvanın her iki tarafından her ki ayağın duruş pozisyonu dışa yaptığı açığa ve bacakların birbirine göre paralellik durumu değerlendirilmede dikkate alınır. Bu değerlendirmede her iki tırnağın oluşturduğu eksenler arasındaki açığa bakılır. Dönüklüğü nedeniyle bir açı yapıyor ise, 4 ve 5; eğer X bacaklılık varsa 1 puan verilmektedir.

Ön meme bağlantısı: Hayvanın sağ ve sol tarafından bakılarak memenin karın bölgesine doğru yaptığı bağlantının açısıdır. En zayıf olan tarafın puanı dikkate alınmaktadır. Karnı güçlü bir bağlantı ile birleşen meme tam puanı almaktadır.

Arka meme yüksekliği: Hayvanın arka tarafından oturak yumrusu ile arka bacak diz seviyesi arasında kalan mesafenin orta noktasına yukarı doğru olmak üzere 2.5 cm eklenerek ortalama puana eşitlenen nokta bulunur. Meme dokusu başlangıçta bu bölgede ise, memenin arka yüksekliğinin ortalama bir puana sahip olduğu söylenir. Meme dokusu orta noktanın üzerine çıktıkça puan artmakta, altına düştükçe puan düşmektedir.

Meme merkez bağı: Meme dokusunun arka tarafında yer alan ve arka meme bölmelerini birbirinden ayıran oluk olup hayvanın arkasından bakılarak puanlama yapılır. Değerlendirmede oyuğun uzunluğu, derinliği ve arka meme bölmeleri arasında yarattığı açının durumu dikkate alınmaktadır.

Meme taban yüksekliği: Hayvanın her iki tarafından da meme ön bölme tabanlarının diz seviyesinden olan yüksekliği değerlendirilir. Diz eklemi seviyesine yakın olan tarafın puanı esas alınmalıdır. Arka diz eklemine dik olarak herhangi düz bir alet tutularak seviye tespiti yapılabilir ve bu nokta 2 puan olarak kabul edilir.

Ön meme başı yerleşimi: Hayvanın arka ayakları arasından sağ ve sol ön meme başlarının bağlı bulunduğu meme bölmesine göre yerleşimi dikkate alınarak puanlama yapılır. Ön meme başları arka meme başlarına ve bağlı bulunduğu meme bölmesine göre dışa saptıkça puan düşmekte, içe döndükçe puan artmaktadır

Meme başı uzunluğu: Hayvanın sağ ve sol yanından ön meme başlarının uzunluğunun durumuna bakılarak puanlama yapılır. Meme başı uzadıkça puan yükselmekte tersi durumda puan düşmektedir. Hangi taraf ekstrem ise o tarafın puanı esas alınmaktadır.

Arka meme başı yerleşimi: Arka meme başları oyuğa (meme merkez askı bağlarına) çok yakın olması, dolu ve boşken birbirlerine çok yakın olması durumları dikkate alınarak değerlendirme yapılır. Arka meme başları meme bölmelerinin orta ekseninde yerleşmiş ise, 5 puan (ortalama değer) almaktadır. Arka meme başları birbirine yaklaştıkça puan yükselmektedir. Eğer birbiri üzerine binmiş veya bitişmiş ise, 9 puan verilmektedir. Orta eksenenden dışa doğru saptıkça puan düşmektedir.

Değerlendirmede not edilmesi gereken kusurlar:

1. ön bacak duruş bozukluđu
2. ayak eklemlerinde yumuşaklık
3. arka bacak duruş bozukluđu
4. yumuşak sırt
5. yüksek ve düşük kuyruk sokumu
6. gevşek omuzluluk

7. ek meme başı
8. tırnak bozuklukları
9. meme hastalığı
10. basamaklı meme
11. X bacaklılık
12. O bacaklılık
13. Kasılma
14. Ayrı tırnak
15. Dar göğüslülük
16. Dizde şişlik
17. felç